



AKATEMIA, KOULUTUS, TYÖMARKKINAT

## Korkeakoulutettujen maahanmuuttajien pitää osata suomea – kielenoppimista tulee myös tukea käytännön työssä

Työpaikoille pitäisi luoda toimintamalleja, jotka parantavat asiantuntijatehtävissä työskentelevien maahanmuuttajien suomen kielen taitoa. Keinoja voisivat olla palkkatuen kaltainen kielitaitotuki sekä maahanmuuttajataustaisten henkilöiden palkkaaminen, kirjoittaa yliopisto-opettaja Maija Tervola. VAPAA LUKUOIKEUS

**Maija Tervola** Tampereen yliopisto 25.11.2021 9:49



"Suomi tarvitsee nykyistä enemmän maahanmuuttajataustaisia työntekijöitä myös korkeakouluammatteihin", muistuttaa Maija Tervola. Kuva: Jonne Renvall

Jos maahanmuuttajista vain pieni osa työskentelee korkeakoulualoilla, on vaarana muodostua negatiivinen kierre.

Negatiivinen kierre johtaa siihen, että maahanmuuttajataustaiset nuoret eivät uskalla tavoitella korkeakoulualoja ja heitä ei myöskään tueta riittävästi kouluttautumaan. He alkavat itsekin uskoa, ettei korkeakouluihin kannata edes hakea. Samalla korkeakoulualojen työpaikat eivät kehity vastaanottavaisiksi kielellisesti ja kulttuurisesti moninaisemmalle työntekijäjoukolle.

Suomi tarvitsee nykyistä enemmän maahanmuuttajataustaisia työntekijöitä, myös korkeakouluammatteihin. Monet korkeakoulualat kuten terveydenhuolto-, opetus- ja varhaiskasvatusala kärsivät työvoimapulasta. Haasteena kuitenkin on, että useat korkeakoulutettujen työtehtävät vaativat varsin vahvaa suomen kielen osaamista. Muodollinen koulutus ei välttämättä riitä.

Maahanmuuttajien kielitaidon kehittymistä täytyy tukea nykyistä kunnianhimoisemmin. Työvoiman riittävyyden lisäksi yhteinen kansalliskieli luo myös erilaisten ihmisten välistä yhteenkuuluvuutta.

## **Korkeakoulutettujen ammateissa kielellä on erityisen merkittävä rooli**

Korkeakouluammatit kuten lääkärit, opettajat, psykologit ja juristit ovat yhteiskunnallisen palvelutyön ytimessä. Näissä ammateissa on viestittävä toisinaan vaikeistakin aiheista tarkasti ja riittävän selkeästi niin kirjallisesti kuin suullisesti. Erilaisten palveluiden käyttäjien tulee pystyä ymmärtämään asiat helposti ja ennen kaikkea yksiselitteisesti.

Kun esimerkiksi virkahenkilö tekee lakiin pohjautuvan päätöksen julkisen sektorin toimihenkilönä, täytyy päätöksen olla ymmärrettävä ja yksiselitteinen. Lisäksi korkeakoulujen asiantuntijoilta pyydetään esimerkiksi lausuntoja lakiehdotuksiin, mikä edellyttää suomalaisen yhteiskunnan tuntemusta ja kykyä seurata suomenkielistä keskustelua ja hallinnon viestintää. Jos korkeakouluissa on paljon pelkästään englannin kieltä käyttävää henkilökuntaa, nämä yhteiskunnalliset tehtävät jäävät pienen joukon harteille.

Ammattilaisten pitää pystyä muokkaamaan kieltään vastaanottajan mukaan, oli hän kuka tahansa, kuten esimerkiksi koulutettu, vähemmän koulutettu, lapsi, aikuinen tai vanhus. Lisäksi työntekijän täytyy kyetä ymmärtämään kaikenlaisten ihmisten omaleimaista kieltä, puhekieltä, murretta ja ihmisen omasta elämästä kumpuavia puheenaiheita.

Viestin muokkaamisen ja ymmärtämisen kyky vaatii vahvaa systemistä kielitaitoa. Tilanteisiin liittyvät fraasit ja tavalliset tavat ilmaista tiettyjä asioita eivät riitä. Sen sijaan työntekijällä täytyy olla tietoa, mitä eri tapoja on ilmaista sama asia, ja toisaalta, mitä eroa eri tavoilla on.

Useimmiten korkeakoulualoilla vaadittavaa korkeaa kielitaitoa ei ole mahdollista saavuttaa etukäteen, pelkästään kursseilla ja itseopiskelulla, vaan kielitaito karttuu vahvasti työelämän eri tilanteissa. Oppiminen vaatii vaivannäköä sekä työyhteisöltä että kielitaitoaan kehittävältä työntekijältäkin.

Oleennaisia ovat työpaikalle luodut selkeät mallit vieraskielisen työntekijän kielenoppimisen tueksi. Tuki voisi olla esimerkiksi kokeneiden kollegoiden kielellistä apua, tekstien korjausta ja kommentointia, keskustelua käsitteistä ja niiden käyttötavoista.

Tuen avulla voidaan mahdollistaa maahanmuuttajataustaisten työntekijöiden palkkaaminen asiantuntijatehtäviin sekä varmistetaan, että kielenkäytöstä ei koidu ongelmia henkilölle itselleen tai palvelujärjestelmän laadun näkökulmasta.

Kielitaitokysymys työpaikoilla on usein myös resurssikysymys. Jo valmiiksi kiireisiltä ja kuormittuneilta kollegoilta ei voi odottaa kovin paljoa tukea. Toisaalta jos kielitaitoaan kehittävän työntekijän työtahti on tiukka, kielen havainnoimiselle ja oppimiselle jää vain vähän tilaa.

Käytännön ratkaisuna voisi kehittää jonkinlaista palkkatuen kaltaista kielitaitotukea, jolla kompensoitaisiin kielenoppimiseen ja opettamiseen menevää työaikaa. Vielä tärkeämpää kuitenkin olisi, että mahdollisimman moni työpaikka ottaisi tehtäväkseen vähintään yhden maahanmuuttajataustaisen henkilön palkkaamisen.

## **Korkeakoulujen täytyy panostaa enemmän suomen kielen opetukseen**

Korkeakouluammattien suuri merkitys yhteiskunnan palveluille nostaa esiin suomen kielen merkityksen myös yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen käyttö- ja opiskelukielenä. Korkeakouluilla on velvollisuuksia kansallisvaltiolle. Esimerkiksi yliopistojen kolmas tehtävä eli yhteiskunnallinen vuorovaikutus vaatii, että henkilökunta osaa pääpiirteissään suomea. Lisäksi laissa määritellään yliopistojen hallintokieli, joka on suomi tai ruotsi.

Tieteen kieli on luonnollisesti englanti. Se näkyy myös siinä, että opetusta annetaan yhä useammin englanniksi.

Englannin kasvanut merkitys on kuitenkin ongelma, jos sen rinnalla ei huolehdi suomen kielen osaamisesta. Tällä hetkellä edes monet suomenkieliset tutkinto-ohjelmat eivät tue tarpeeksi omien opiskelijoidensa kielellistä pärjäämistä. Opiskelijoiden kun oletetaan olevan äidinkieleltään suomenkielisiä.

Englanninkielisissä tutkinto-ohjelmissa taas ei juurikaan panosteta kansainvälisten opiskelijoiden suomen kielen taitoon. Kaikkiin tutkintoihin pitäisi mahtua myös edistyneen tason suomen kielen opiskelua, samalla periaatteella

kuin niihin mahtuu englannin ja ruotsin kielen opiskeluakin. Tämä mahdollistaa kansainvälisten opiskelijoiden paremmat työmarkkina- ja laajemmat mahdollisuudet työllistyä esimerkiksi julkiselle sektorille asiantuntijaksi.

Tällä hetkellä myöskään korkeakoulujen henkilökunnalta ei edellytetä suomen kielen opiskelua, eikä se välttämättä ole edes mahdollista työajalla. Lähtökohta pitäisi kuitenkin olla, että uusille, vähänkään pitempiaikaisille työntekijöille varataan työsuunnitelmasta aikaa suomen kielen opintoihin heidän omalla tasollaan.

## **Suomi tarvitsee kansainvälisiä osaajia, jotka osaavat kansalliskieltä**

Käytännössä korkeakoulutettujen maahanmuuttajien kielen osaamisen tavoitetaso pitää nostaa selkeästi nykyistä korkeammalle. Toisaalta kielen käytössä maahanmuuttajataustaisten ja suomea äidinkielenään puhuvien pitää oppia sietämään paremmin erilaisia kielellisiä poikkeamia kuten vierasta aksenttia, pieniä kielivirheitä ja epätyypillisiä tapoja ilmaista asioita.

Kehittyvä suomen kielen taito pitää ottaa itsestäänselväksi osaksi jokapäiväistä elämäämme kaikkialla, myös korkeakoulualojen asiantuntija-ammateissa.

Selkeä suomen kieli yhdistävänä kielenä on parempi vaihtoehto kuin englanti. Vaikka englanti on suomalaisten vahvin vieras kieli, englannin taidon taso suomalaisten keskuudessa ei ole mitenkään huomattavan korkea. Vain kolmannes aikuisista osaa englantia taitavasti. Merkityksellistä on, että iso osa Suomen maahanmuuttajataustaisesta väestöstäkään ei puhu englantia erityisen hyvin. Suurimmat maahanmuuttajataustaiset ryhmät Suomessa ovat venäläiset ja virolaiset, jotka tyypillisesti puhuvat paremmin suomea kuin englantia.

Suomessa on paljon käyttämätöntä potentiaalia suomen kielen oppimisen tehostamisessa. Se työ kannattaisi tehdä eritaustaisten suomalaisten, nykyisten ja tulevien, yhteisymmärryksen varmistamiseksi.



## Maija Tervola

Maija Tervola toimii yliopisto-opettajana Tampereen yliopistossa. Hän opettaa suomea toisena kielenä edistyneellä tasolla ja tutkii korkeakoulutettujen kielitaitoa sekä kielitaitovaatimuksia. Kirjoittaja on väitellyt tohtoriksi 2019, väitöskirjan aihe on maahanmuuttajalääkärien suomen kielen taito.

Tämän sisällön mahdollistaa Tampereen yliopisto.  
Journalistinen päätösvalta on MustReadin toimituksella.

Tämä artikkeli on julkaistu Creative Commons CC BY-ND 4.0 -lisenssillä.

Tutustu muihin vapaan lukuoikeuden Akatemia-artikkeleihin

## Piditkö artikkelista?

**REKISTERÖIDY JA KOKEILE MUSTREADIA  
14 PÄIVÄÄ MAKSUTTA**

---

## Keskustelu

*Tätä juttua ei ole vielä kommentoitu.*

© Toinen Aatos 2022